

Utbildningsinspektion i Dannikeskolan och Äsperedskolan, förskoleklass och grundskola årskurserna 1–6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av rektorsområdet	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av utbildningsresultaten	3
Bedömning av verksamheten	4
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	7

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Dannikeskolan och Äsperedskolan den 9 maj respektive den 16 maj 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Dannikeskolan och Äsperedskolan, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Dannikeskolan och Äsperedskolan intervjuades elever, lärare och skolledning. Föräldrar med barn i olika årskurser intervjuades vid ett möte för föräldrar till

elever i skolorna i Dalsjöfors kommun. Inspektörerna besökte lektioner i förskoleklassen och årskurserna 1–6 i grundskolan. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av rektorsområdet

I rektorsområdet finns två skolor Dannikeskolan och Äsperedskolan. Antalet elever i skolorna framgår av nedanstående tabell:

Dannikeskolan	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	31
Förskoleklass	11
Grundskola	70
Äsperedskolan	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	37
Förskoleklass	16
Grundskola	75

Dannikeskolan är belägen i Dalsjöfors kommun ca 1 mil sydost om Dalsjöfors samhälle. Skolan som byggdes 1948 omfattar idag förskoleklassen och grundskolans årskurs 1–6. Fritidshem finns i skolans lokaler och på andra sidan vägen finns förskola med två avdelningar. Det finns en stor skolgård med möjlighet till ett rikt utbud av aktiviteter.

Dannikeskolans upptagningsområde är geografiskt relativt stort och 15-20 procent av eleverna åker skolskjuts. För undervisningen i slöjd och hem- och konsumentkunskap får eleverna åka till Dalsjöskolan. Språkvalet i årskurs 6 är också förlagt till Dalsjöskolan.

En omfattande om- och tillbyggnad planeras för Dannikeskolan. Skolan kommer då att få en ny idrottssal och tillgången till grupputrymmen för skolans elever förbättras. Förskolan kommer också att få nya lokaler i skolbyggnaden.

Äsperedskolan är också belägen i Dalsjöfors kommun ca 5 km nordost om Dalsjöfors samhälle. Skolan uppfördes på 1940-talet men en större om- och tillbyggnad skedde 1995. Då fick skolan en modern utformning och funktion. Samtidigt byggdes en fullstor idrottshall i anslutning till skolan.

Även Äsperedskolans upptagningsområde är geografiskt stort och ca 35 procent av eleverna åker skolskjuts. För undervisningen i hem- och konsumentkunskap samt slöjd liksom för språkvalet i årskurs 6 får Äsperedskolans elever åka till Dalsjöskolan.

Rektors ansvarsområde omfattar förutom Dannikeskolan och Äsperedskolan även förskolorna i Dannike och Äspered.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Dannikeskolan och Äsperedskolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att Dannikeskolan och Äsperedskolan erbjuder undervisning av god kvalitet som ger eleverna goda möjligheter att utveckla kunskaper i enlighet med de nationella målen. I det närmaste samtliga elever når målen enligt de nationella proven i svenska, engelska och matematik i årskurs 5. Stämningen på skolorna är mycket god och eleverna uppger att de är trygga i skolan. Observationer och intervjuer visar att eleverna har demokratisk insikt och lust att lära. Personalen arbetar på ett medvetet sätt med värdegrundsfrågor och kränkande behandling är mycket ovanligt på skolorna.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Skolornas uppföljning av elevernas kunskapsutveckling bör utvecklas till att omfatta samtliga ämnen.
- Elevernas möjligheter till inflytande över och ansvar för det egna lärandet bör utvecklas.
- Skolorna bör arbeta för att elevernas medvetenhet om målen för utbildningen ökas.
- Skolornas kvalitetsredovisningar bör utvecklas så att de också omfattar den egna skolans utvecklingsbehov och blir ett redskap i det kontinuerliga förbättringsarbetet.

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94 avsnitten 2.1 och 2.2.

Normer och värden

Inspektörerna noterar att det finns en god social gemenskap och ett öppet klimat såväl elever emellan som mellan lärare och elever på både Dannikeskolan och Äsperedskolan. Detta är också vad samtliga intervjuade framhåller. Enligt elever, lärare och skollädares berättelser är mobbning eller annan kränkande behandling mycket ovanligt vid skolorna och eleverna uttrycker att de trivs och känner sig trygga.

Eleverna på Dannikeskolan och Äsperedskolan upplever att klassråd och elevråd ger inflytande och möjlighet att påverka sådant som är viktigt. På Äsperedskolan samlas alla elever till stormöte en gång per månad. Där tar rektorn upp frågor som väckts i klassråd och elevråd under den gångna månaden. På stormötet behandlas också frågor som berör läroplanens mål att sträva mot.

Elevernas delaktighet i undervisningens planering och genomförande är sporadisk och behöver utvecklas. Intervjuer med lärare och elever ger inspektörerna uppfattningen att elevernas delaktighet och ansvarstagande inte heller blir nämnvärt större med stigande ålder.

Kunskaper

Enligt de två senaste årens kvalitetsredovisningar visar resultaten på de nationella proven i årskurs 5 att måluppfyllelsen i ämnena svenska, matematik och engelska är god. Så gott som samtliga elever har nått målen på båda skolorna.

Dokumentation av elevernas kunskapsutveckling är ett viktigt redskap för att kunna följa elevernas framsteg och för att kunna bedöma när stödinsatser behöver sättas in. Dokumentationen är också en viktig förutsättning för den information som skall ges under utvecklingssamtalet. Från och med den 1 januari 2006 ställs krav på upprättande av en individuell utvecklingsplan för varje enskild elev vid utvecklingssamtalet. Planen skall vara ett framåtsyftande måldokument där viktiga utvecklingsområden lyfts fram. Inspektörerna bedömer att det på både Dannikeskolan och Äsperedskolan finns system för att diagnostisera och dokumentera elevernas kunskapsutveckling i ämnena svenska, engelska och matematik. Däremot redovisas få exempel på systematisk uppföljning och analys av kunskapsutvecklingen i skolans övriga ämnen i relation till de kunskapsmål som anges i kursplanerna. Inspektörerna bedömer att skolornas uppföljning av elevernas kunskapsutveckling bör utvecklas till att omfatta samtliga ämnen.

Sedan något år tillbaka pågår ett arbete på skolorna att utveckla individuella utvecklingsplaner för samtliga elever. På Äsperedskolan har alla elever också en portfolio där arbeten som visar elevens kunskapsutveckling sparas. De individuella utvecklingsplaner som presenteras för inspektörerna behandlar huvudsakligen normer och värden och utvecklingen inom ämnena matematik, svenska och engelska. Inspektörerna vill framhålla vikten av att skolan intensifierar sitt arbete med att utifrån förordningens krav upprätta individuella utvecklingsplaner för varje elev.

Skolorna har inte visat något systematiskt sätt att följa upp elevernas utveckling i förhållande till läroplanens mål att sträva mot. Inspektörernas intryck från intervjuer och observationer är dock att eleverna litar till sin förmåga att lära och klara kraven i skolan.

Intervjuer och verksamhetsbesök visar att eleverna vill ta ansvar för det egna lärandet men att det finns brister i elevernas kunskap om kursplanernas mål i många ämnen. Inspektörerna bedömer därför att skolan bättre bör arbeta för att öka elevernas kännedom om kursplanernas mål i alla ämnen.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbets sätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetsmiljö och delaktighet

På Dannikeskolan och Äsperedskolan samverkar skolan med eleverna i klassråd och elevråd. Elevrådet sammanträder en gång per månad och rektorn deltar i dessa möten. Elever, lärare och rektorn ger samtliga en beskrivning av en fungerande struktur för elevinflytande i verksamheten. I Äsperedskolans struktur för elevinflytande ingår också ett stormöte varje månad där frågor som förbättrats i klassråd och elevråd tas upp. I elevråden diskuteras huvudsakligen ordningsfrågor, lekredskap och den yttre miljön men på Äsperedskolans stormöte behandlas även frågor som berör läroplanens mål att sträva mot.

I Lpo 94 anges att skolan skall klargöra för eleverna vilka mål utbildningen har. Likaså skall skolan sträva efter att eleverna utvecklar ett allt större inflytande över sin utbildning. I intervjuerna med elever och personal framträder bilden av att undervisningen är varierad och att eleverna i ganska stor utsträckning har möjlighet att påverka vad man vill arbeta med och hur det skall gå till inom de ramar som läraren satt. På Dannikeskolan utvärderar lärarna kontinuerligt efter teman och moment där eleverna ger sin syn på vad som varit bra och vad som kunde ha varit bättre, vad man lärt sig och vad som kunde göras annorlunda. Däremot får inspektörerna bilden av att eleverna på båda skolorna i mycket liten utsträckning deltar i och kan påverka planering och upplägg av undervisningen. Som redan framgått i rapporten är elevernas medvetenhet om undervisningsmålen mycket begränsad. Om elever inte har vetskap om kursplaners mål blir det mycket svårt för dem att utöva ett inflytande eller ta ansvar för de viktiga frågorna kring lärandet och undervisningens planerande. När det gäller progressionen av elevernas delaktighet, inflytande och ansvarstagande så framgår det i lärarintervjuerna att lärarna inte gemensamt har tänkt igenom hur man från förskoleklassen till och med årskurs 6 åstadkommer utveckling mot mål i läroplan och kursplaner. Inspektörerna bedömer att båda skolorna bör förbättra arbetet med att öka elevernas kännedom om målen för utbildningen och förbättra arbetet med att utveckla elevernas delaktighet i sitt eget lärande och undervisningsuppläggning.

Personalen på skolorna är djupt engagerade i värdegrundsarbetet. Skolorna har utarbetade rutiner för det förebyggande arbetet mot kränkande behandling. Arbetet innebär bl.a. temadagar och riktade aktiviteter i undervisningen och på raster. Det arbete som skolorna bedriver med åldersblandade grupper syftar till att vara trygghetsskapande och är en del av det förebyggande arbetet som också innefattar ett tydligt vuxenengagemang. Personal och elever har uppfattningen att både Dannikeskolan och Äsperedskolan är trygga arbetsplatser för barnen med få konflikter. Samtidigt finns det exempel på att elever vid Dannikeskolan blivit kränkta vid upprepade tillfällen. Skolan arbetar i enlighet med den handlingsplan mot kränkande behandling som finns.

Skolverket vill uppmärksamma kommunen på att det från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67). Den nya lagens ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Kommunen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje skola och förskola. I planen skall åtgärder redovisas och den skall följas upp varje år.

Vid inspektionstillfället har Dannikeskolan och Äsperedskolan handlingsprogram mot kränkande behandling i enlighet med Lpo 94. Programmen behandlar dock inte kränkningar mellan vuxen och elev. Inspektörerna förutsätter att skolorna beaktar alla former av kränkande behandling i sitt fortsatta arbete.

Organisation, arbetsformer och innehåll i undervisningen

På Äsperedskolan samarbetar lärarna i två arbetslag F–3 respektive 4–6. Läraren i förskoleklassen deltar i planeringsarbetet genom att planeringstid för hela arbetslaget är förlagt till kvällstid.

Dannikeskolan har två spår där det ena består av årskurs 1, 3 och 4 medan det andra spåret omfattar årskurserna 2, 5 och 6. Dessa spår bildar också arbetslag för lärarna. Läraren i förskoleklassen deltar inte i arbetslagets planeringsarbete. Enligt skolan är det av organisatoriska skäl inte möjligt för förskoleklassens lärare att delta i arbetslagets samplanering.

På Dannikeskolan och Äsperedskolan kan inspektörerna se exempel på variation i arbetsformerna. I klassrummen ser inspektörerna flera exempel på arbetsformer som innehåller aktiviteter där elevernas eget skapande är ett medel för lärandet.

Vid inspektörernas besök på Dannikeskolan hade eleverna i år 5 och 6 prov i samhällsorientering inom området världsreligioner. Provet och den utvärdering som varje elev lämnar in efter detta visar att de behandlade religionerna får lika stort utrymme samt att provet följer upp faktakunskaper och förståelse samt ger utrymme för elevernas egna intressen och reflektioner. Lite senare samma dag har skolan besök av en representant från svenska kyrkan som under våren genomför ett inslag kallat "bibeläventyret" för eleverna i årskurserna 5 och 6. Detta äger rum vid sammanlagt tre tillfällen om två timmar under våren. Inspektörernas intryck av "bibeläventyret" så som det framställs vid detta tillfälle är att det inte är förenligt med läroplanens skrivning om att undervisningen skall vara icke-konfessionell. Lärarna och rektorn förklarar inslaget med att man tackat ja till kyrkans erbjudande för att öka elevernas omvärldskontakter och att det är naturligt att samarbeta med de verksamheter som finns etablerade i närsamhället. Enligt rektorn är "bibeläventyret" också ett inslag på Äsperedskolan. Inspektörerna förutsätter att skolan diskuterar hur man använder externa inslag i undervisningen och hur man försäkras om att de är förenliga med kraven på allsidighet och saklighet i undervisningen samt bidrar till att eleverna når kursplanemålen.

Barn i behov av särskilda stödåtgärder

Både Dannikeskolan och Äsperedskolan har rutiner för att tidigt upptäcka och arbeta med elever i behov av särskilda stödåtgärder. En viktig del i detta arbete är kommundelens centrala resursgrupp som erbjuder medicinsk, pedagogisk och psykologisk kompetens vid behov påkallat av respektive skolas rektor. Skolorna upprättar åtgärdsprogram för alla elever som är i behov av särskilda stödåtgärder. Om skolorna bedömer att resursförstärkning i form av elevassistent behövs ansöker rektorn om detta hos verksamhetschefen i kommundelen. Dannikeskolan har för närvarande tillgång till två elevassistenter och Äsperedskolan tre. Personalen på båda skolorna menar att man skulle nå bättre måluppfyllelse om man hade tillgång till elevassistenter och speciallärare i större utsträckning. Rektorn pekar på möjligheten att för stödresursen rekrytera andra kompetenser som t.ex. specialpedagog i stället för assistenter. Lärarna vid Dannikeskolan och Äsperedskolan ger exempel på hur man förändrat organisationen av undervisningsgrupper för att tillgodose elevers stödbehov.

Utvärdering av lärandet

Båda skolorna upprättar individuella utvecklingsplaner för samtliga elever. Målen konkretiseras i arbetsplaner som finns dokumenterade för de flesta av skolans ämnen. Inspektörerna tar del av exempel på att elevernas kunskapsutveckling systematiskt följs upp och dokumenteras men kan också konstatera att det

till stora delar saknas systematisk uppföljning när det gäller andra ämnen än svenska, matematik och engelska.

Utifrån klassrumsobservationer och intervjuer med elever och personal är inspektörernas intryck att eleverna endast i ringa grad är medvetna om målen i läroplanen och de nationella kursplanerna. Målen är inte tydliggjorda i det dagliga arbetet. Eleverna uttrycker samtidigt att man lär sig mycket i skolan och att lärandet är lustfyllt.

Kvalitetsarbete och kvalitetsredovisning

Dannikeskolans och Äsperedskolans kvalitetsredovisningar följer den mall som utarbetats av Borås kommun. Skolornas kvalitetsredovisning uppfyller kraven på vad en kvalitetsredovisning skall innehålla enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet. Utifrån intervjuer med lärarna bedömer inspektörerna att skolans kvalitetsredovisning i viss mån påverkar verksamhetens utveckling men att det är svårt att se att kvalitetsredovisningen innebär en redovisning av skolans kvalitet eller att den kan användas som ett redskap för utveckling av skolan. Inspektörerna kan vid granskning av dokumenten inte se sambandet mellan mål, åtgärder och resultat i kvalitetsredovisningarna. Inspektörerna bedömer därför att skolornas kvalitetsredovisningar bör utvecklas så att de också omfattar den egna skolans utvecklingsbehov och blir ett redskap i det kontinuerliga förbättringsarbetet.

Styrning och ledning

Dannikeskolan och Äsperedskolan har samma rektor. Rektorn har också ansvar för förskoleverksamheten i Dannike och Äspered samhällen. Totalt har rektorn 35 medarbetare som hon är chef och ledare för. Rektorn är utbildad fritidspedagog och har lång erfarenhet som rektor. Rektorn har genomgått statlig skolledarutbildning. Dannikeskolan har haft nuvarande rektor sedan år 2000 och efter en omorganisation i kommundelen år 2003 tillfördes även Äsperedskolan till rektorsområdet. Rektorn anser att kommunikationen fungerar på ett bra sätt mellan huvudmannen, kommunalförvaltningen och skolans ledning. Likaså anser rektorn och skolans personal att den interna kommunikationen fungerar bra på skolorna.

Vid intervjuer med elever, personal och föräldrar framkommer att rektor är känd av alla och förtrogen med verksamheten. Inspektörernas uppfattning är att rektorn har personalens förtroende och upplevs som stödjande och lyssnande och samtidigt tydlig i sitt ledarskap. Personalen anser dock att rektorn inte tar ett övergripande ansvar för den pedagogiska utvecklingen. Inspektörerna bedömer att rektorn tillsammans med personalgrupperna på respektive skola bör diskutera igenom hur den pedagogiska utvecklingen på skolan skall formas och vilka roller rektorn och lärarna har i utvecklingen.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

Tillgång till utbildning

Enligt grundskoleförordningen skall eleverna erbjudas ett allsidigt urval av ämnen inom ramen för elevens val och undervisningen skall syfta till att fördjupa och bredda elevernas kunskaper i ett eller fler ämnen.

Vid Dannikeskolan och Äsperedskolan finns det avsatt en timma i veckan till elevens val. På Äsperedskolan har eleverna ett flertal ämnen och teman att välja mellan och eleverna på Dannikeskolan får välja fritt vad de vill "forska" om. Inspektörerna bedömer att skolan uppfyller författningarnas krav på elevens val.

Personal

Dannikeskolan och Äsperedskolan har förhållandevis små undervisningsgrupper. Innevarande läsår har Dannikeskolan 5,0 lärartjänster fördelade på 5 personer Även Äsperedskolan har 5,0 lärartjänster fördelade på 5 personer Lärartätheten vid Dannikeskolan och Äsperedskolan utgår från kommundelens tilldelningsnorm på 6,55 lärare per 100 elever. Samtliga lärare i skolorna har lärarutbildning.

Samtliga lärare har genomgått kurs i specialpedagogik 5 p. Likaså har flera av lärarna nyligen genomgått utbildningar kopplade till lärarutbildningens verksamhetsförlagda utbildning. I intervjuerna med lärarna ges också andra exempel på kompetensutveckling som de genomgått den senaste tiden men lärarna menar att det saknas pengar för specifika individuella utbildningar. Lärarna framhåller att metodträffar i kommundelens pilotprojekt ger en värdefull kompetensutveckling.

Lokaler, pedagogiska material och utrustning

Inspektörerna bedömer att tillgången till läromedel, pedagogiskt material och andra hjälpmedel möjliggör för eleverna att få en tidsenlig utbildning och att nå de nationella målen. På skolorna finns datorutrustning som är väl anpassad till undervisningens behov. Skolorna har också tillgång till bibliotek.

Lokalerna är rymliga och i gott skick. Skolgårdarna är rymliga, välutrustade och inbjuder till lek och spel.

Datum	Ort
2006-12-07	Göteborg

Mats Lindström
Bosse Jersenius
Leif Aljered